

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่
อำเภอบ้านฉาง ปี ๒๕๖๙

สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง
จังหวัดระยอง

คำนำ

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง ปี พ.ศ. ๒๕๖๙ ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนและพัฒนาภาคการเกษตรของอำเภอให้มีทิศทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ปัญหาและความต้องการของเกษตรกร ตลอดจนเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ระดับจังหวัด ระยอง และนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืนและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเหมาะสม

การจัดทำแผนฉบับนี้ ดำเนินการบูรณาการโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในพื้นที่ ทั้งจากคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับอำเภอ (SCD) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เกษตรกร และภาคเอกชน รวมทั้งสำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง ในฐานะประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (SCP) ให้การสนับสนุนกระบวนการประชุมระดมความคิดเห็น วิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหาและโอกาสในพื้นที่ จนได้ข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม

สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง ขอขอบคุณทุกหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนข้อมูลในการจัดทำกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ฉบับนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่ากรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเกษตรกรรมในพื้นที่อย่างยั่งยืน และเป็นแนวทางให้ทุกภาคส่วนสามารถดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	
<u>ข้อมูลด้านกายภาพ</u>	
๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๑
๑.๒ อาณาเขต	๑
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๒
๒. ลักษณะภูมิประเทศ	๓
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๓
๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน	๓
๒.๓ กลุ่มชุดดิน	๔
๓. ลักษณะภูมิอากาศ	๗
๓.๑ ฤดูกาล	๗
๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ	๗
๔. เส้นทางคมนาคม	๘
๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล	๘
๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ	๘
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๙
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ	๙
๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ	๙
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๙
<u>ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ</u>	
๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ	๑๑
๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๑๑
<u>ข้อมูลด้านสังคม</u>	
๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร	๑๒
๑.๑ เกษตรกร	๑๒
๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร	๑๔

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ	
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	๒๐
๑.๑ แหล่งน้ำหลัก	
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	
๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต	
๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก	
๑.๕ ต้นทุนการผลิต	
๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	
๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	
๒. การวิเคราะห์ Supply chain	๒๗
บทที่ ๓ บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	
๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ	๒๙
๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๑
บรรณานุกรม	ช

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงเขตการปกครอง	๒
๒	แสดงสรุปเขตการปกครอง	๒
๓	แสดงพื้นที่ป่าไม้	๓
๔	แสดงข้อมูลฤดูกาล	๗
๕	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิจนเฉลี่ย ๕ ปี	๗
๖	แสดงข้อมูลอบาตาล	๙
๗	แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๐
๘	แสดงข้อมูลด้านพืช	๑๑
๙	แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์	๑๑
๑๐	แสดงข้อมูลด้านประมง	๑๑
๑๑	แสดงจำนวนครัวเรือน และประชากร	๑๒
๑๒	แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	๑๒
๑๓	แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ	๑๒
๑๔	แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน	๑๓
๑๕	แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์	๑๓
๑๖	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบัน	๑๔
๑๗	แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	๑๔
๑๘	แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๑๙	แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๑๕
๒๐	แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์ อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง	๑๖
๒๑	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร	๑๖
๒๒	แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร	๑๗
๒๓	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	๑๘
๒๔	แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๑๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๒๕	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่	๑๙
๒๖	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลังโรงงาน	๒๐
๒๗	แสดงคร่าวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิต ปี ๒๕๖๘	๒๑
๒๘	แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน ตามระดับชั้นความเหมาะสม	๒๒
๒๙	แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังโรงงาน ปี ๒๕๖๘	๒๔
๓๐	แสดงเกษตรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่	๒๕
๓๑	แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๒๖
๓๒	แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า มันสำปะหลังโรงงาน อำเภอบ้านฉาง	๒๗
๓๓	แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ๑	๒๙
๓๔	แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ๒	๓๐
๓๕	แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๒

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ	๑
๒	แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ	๓
๓	แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอ	๖
๔	เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล อำเภอบ้านฉาง	๘
๕	แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคม อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง	๘
๖	แผนที่แสดงแหล่งน้ำธรรมชาติอำเภอบ้านฉาง	๙
๗	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ	๑๐
๘	แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลังโรงงาน	๒๐
๙	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอบ้านฉาง	๒๑
๑๐	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน ตามระดับชั้นความเหมาะสม	๒๒
๑๑	ปฏิทินแสดงการเพาะปลูก	๒๓
๑๒	แสดงวิธีการตลาดอำเภอ	๒๕

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลด้านกายภาพ

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

อำเภอบ้านฉางเดิมเป็นตำบลพลา ขึ้นอยู่กับเมืองระยอง ต่อมา พ.ศ. ๒๕๐๖ ทหารอเมริกันมาตั้งฐานทัพและใช้สนามบินอยู่ตะกั่ว ทำให้มีประชาชนจากหลายท้องที่มาประกอบอาชีพเป็นผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจและมีความเจริญเติบโตขึ้น และยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๑๙ ต่อมายกฐานะเป็นอำเภอ วันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ จากข้อสันนิษฐานประวัติความเป็นมาดั้งเดิมมีการรวมตัวเป็นชุมชนไม่น้อยกว่า ๑๕๐ ปี ผู้อาวุโสท้องถิ่นได้กล่าวบอกเล่าที่มาของคำว่า "บ้านฉาง" ดังนี้

เดิมมีฉางเก็บผลผลิตการเกษตร จำพวก น้ำมันยาง และของป่าอื่น ๆ เพื่อนำส่งท่าเรือพลาก จึงเรียกชื่อว่า "บ้านฉาง"

เดิมมีป่าดงดิบมีโคลงช้างป่าเป็นจำนวนมาก จึงมีชื่อเรียกว่า "บ้านช้าง" ต่อมากลายเป็น "บ้านฉาง" เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เสด็จทัพมาถึงเมืองระยอง มาถึงรุ่งสางพอดี จึงเรียกชื่อว่า "บ้านสาง" ต่อมากลายเป็น "บ้านฉาง"

๑.๒ อาณาเขต

อำเภอบ้านฉาง มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลมะขามคู่ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง
- ทิศใต้ ติดต่อกับ อ่าวไทย
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

ภาพที่ ๑ ภาพแสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอบ้านฉาง
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ อำเภอ ๓ ตำบล ๒๐ หมู่บ้าน ดังนี้
  - ๑) ตำบลบ้านฉาง จำนวน ๖ หมู่บ้าน
  - ๒) ตำบลสำนักท้อน จำนวน ๘ หมู่บ้าน
  - ๓) ตำบลพลา จำนวน ๖ หมู่บ้าน
- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น เทศบาล จำนวน ๕ แห่ง ดังนี้
  - ๑) เทศบาลเมืองบ้านฉาง
  - ๒) เทศบาลตำบลบ้านฉาง
  - ๓) เทศบาลตำบลสำนักท้อน
  - ๔) เทศบาลตำบลพลา
  - ๕) เทศบาลตำบลชากหมาก

ตารางที่ ๑ ตารางแสดงเขตการปกครอง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

ตำบล หมู่ที่	ตำบลบ้านฉาง	ตำบลสำนักท้อน	ตำบลพลา
๑	บ้านเนินกระปรอกล่าง	บ้านสำนักท้อน	บ้านโกรดตะแบก
๒	บ้านประชุมมิตร	บ้านชากหมาก	บ้านจำรุง (บ้านกม. ๑๖)
๓	บ้านฉางเนินสำเหร่	บ้านสระแก้ว	
๔	บ้านพยุคน	บ้านคลองบางไผ่	บ้านคลองทราย (ทุ่งโปรง)
๕		บ้านยายร้า	บ้านพลา
๖	บ้านเนินกระปรอกบน	บ้านเขาคлок	บ้านตะกาด
๗	บ้านกุดตรห้วยมะหาด	บ้านหนองตะเคียน	บ้านคลองทรายใหม่
๘		บ้านเชิงเขา	

ที่มา: ที่ว่าการอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒ ตารางสรุปเขตการปกครอง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

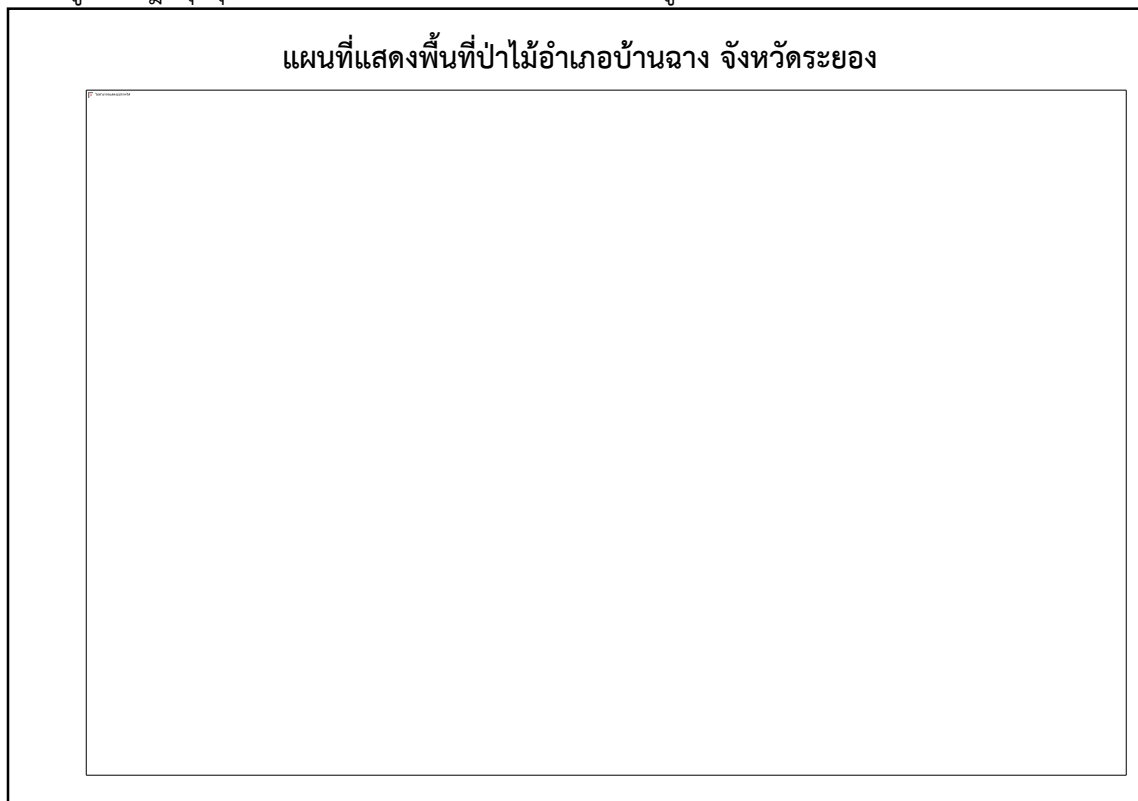
ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด(ไร่)	อบต.	เทศบาล เมือง/ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวนบ้าน (ครัวเรือน)
บ้านฉาง	๔๕,๐๐๐	-	๒	๖	
สำนักท้อน	๖๐,๖๒๔	๑	๑	๘	๔,๖๐๗
พลา	๔๑,๒๕๐	-	๑	๖	๕,๕๑๘
รวม	๑๔๖,๘๗๔	๑	๔	๒๐	

ที่มา: ที่ว่าการอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง, พ.ศ. ๒๕๖๘

๒. ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

อำเภอบ้านฉาง มีพื้นที่ประมาณ ๒๐ ตารางกิโลเมตร มีสภาพพื้นที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งมีสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรมถูกราษฎรบุกรุกทำไร่เป็นเวลานานแล้ว คงเหลือป่าบนภูเขาประมาณร้อยละ ๒๐ ของพื้นที่ป่า (ภาพที่ ๒)

ภาพที่ ๒ ภาพแสดงแผนที่พื้นที่ป่าไม้อำเภอบ้านฉาง
(ที่มา: กรมป่าไม้, พ.ศ. ๒๕๖๗)

ตารางที่ ๓ ตารางแสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอบ้านฉาง

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
บ้านฉาง	๔๕,๐๐๐	๑,๓๓๕	๒๙.๖๗
สำนักท้อน	๖๐,๖๒๔	-	-
พลา	๔๑,๒๕๐	-	-
รวม	๑๔๖,๘๗๔	๑,๓๓๕	๒๙.๖๗

ที่มา: กรมป่าไม้, พ.ศ. ๒๕๖๗

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

อำเภอบ้านฉาง เป็นที่ราบสูง ๆ ต่ำ ลาดเอียงไปทางทิศใต้ มีภูเขาเล็ก ๆ หลายแห่ง คือ เขานั่งยอง เขาหัวมะหาด และเขาโกรกตะแบก

๒.๓ ลักษณะดิน และกลุ่มชุดดิน

ดินในอำเภอบ้านฉาง มีกลุ่มชุดดิน จำนวน ๘ กลุ่มชุดดิน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) กลุ่มชุดดินที่ ๒๔

ชุดดิน : ชุดดินบ้านบึง (Bbg)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินทรายลึกลับมากเกิดจากตะกอนลำน้ำที่มีเนื้อดินเป็นดินทรายหนา ปฏิกริยาดินเป็นกรด การระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงตีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : เนื้อดินเป็นดินทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ : ควรใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับสภาพดินให้ร่วนซุย ปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดินให้ดีขึ้น และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี เลือกระยะเวลา และระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ สำหรับพืชในฤดูเพาะปลูก

๒) กลุ่มชุดดินที่ ๒๖

ชุดดิน : ชุดดินพังงา (Pga)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินเหนียวลึกลับถึงลึกลับมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อละเอียด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำดีถึงตีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำในระยะที่ฝนทิ้งช่วงนาน และเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินในพื้นที่ที่มีความลาดชัน

แนวทางการจัดการ : ควรใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับสภาพดินให้ร่วนซุย ปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดินให้ดีขึ้น และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี เลือกระยะเวลา และระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ สำหรับพืชในฤดูเพาะปลูก

๓) กลุ่มชุดดินที่ ๓๔

ชุดดิน : ชุดดินฉลอง (Chl)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินร่วนละเอียดลึกลับถึงลึกลับมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงตีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำในระยะที่ฝนทิ้งช่วงนาน และในพื้นที่ที่มีความลาดชันดินง่ายต่อการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ : ควรใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับสภาพดินให้ร่วนซุย ปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดินให้ดีขึ้น และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี เลือกระยะเวลา และระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำเพื่อลดความเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ สำหรับพืชในฤดูเพาะปลูก

๔) กลุ่มชุดดินที่ ๓๕

ชุดดิน : ชุดดินมาบบอน (Mb)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินร่วนละเอียดลึกลับถึงลึกลับมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำดีถึงตีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ และในพื้นที่ที่มีความลาดชันดินง่ายต่อการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน บางพื้นที่ดินเป็นกรดจัดมาก

แนวทางการจัดการ : ควรใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับสภาพดินให้ร่วนซุย ปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดินให้ดีขึ้น และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี เลือกระยะเวลา และระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ สำหรับพืชในฤดูเพาะปลูก

๕) กลุ่มชุดดินที่ ๓๙

ชุดดิน : ชุดดินทุ่งหว้า (Tg)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินร่วนหยาบถึงหนักมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำในระยะที่ฝนทิ้งช่วงนาน และในพื้นที่ที่มีความลาดชันดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ : ควรใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับสภาพดินให้ร่วนซุย ปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดินให้ดีขึ้น และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี เลือกระยะเวลา และระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ สำหรับพืชในฤดูเพาะปลูก

๖) กลุ่มชุดดินที่ ๔๐

ชุดดิน : ชุดดินบ้านฉาง (Bcg)

ลักษณะเด่น : เป็นดินสีน้ำตาล เนื้อดินร่วนปนทรายหรือดินปนดินร่วน สีน้ำตาล ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH ๔.๕-๕.๕) ดินล่างตอนบนเป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลปนเหลือง สีน้ำตาลซีดและสีน้ำตาลปนเหลืองอ่อน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง (pH ๕.๐-๖.๐) ดินล่างตอนล่าง เป็นดินร่วนปนทรายสีน้ำตาลปนเหลือง สีน้ำตาลซีด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง (pH ๕.๐-๖.๐)

ปัญหา : เนื้อดินเป็นทราย น้ำซึมผ่านได้ค่อนข้างเร็ว ดินอุ้มน้ำไว้ได้น้อย เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูการเพาะปลูก ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ

แนวทางการจัดการ : ควรใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับสภาพดินให้ร่วนซุย ปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดินให้ดีขึ้น และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี เลือกระยะเวลา และระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ สำหรับพืชในฤดูเพาะปลูก

๗) กลุ่มชุดดินที่ ๔๓

ชุดดิน : ชุดดินสัตหีบ (Sh)

ลักษณะเด่น : เป็นดินสีน้ำตาล เนื้อดินร่วนเป็นทรายหรือทรายปนดินร่วนตลอดหน้าตัดดิน สีเทาปนชมพู ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง (pH ๖.๐ - ๗.๐) ในดินบน และปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงกรดเล็กน้อย (pH ๖.๐ - ๖.๕) ในดินล่าง

ปัญหา : เนื้อดินเป็นทรายจัดและความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำมาก

แนวทางการจัดการ : ควรใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับสภาพดินให้ร่วนซุย ปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดินให้ดีขึ้น และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี เลือกระยะเวลา และระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ สำหรับพืชในฤดูเพาะปลูก

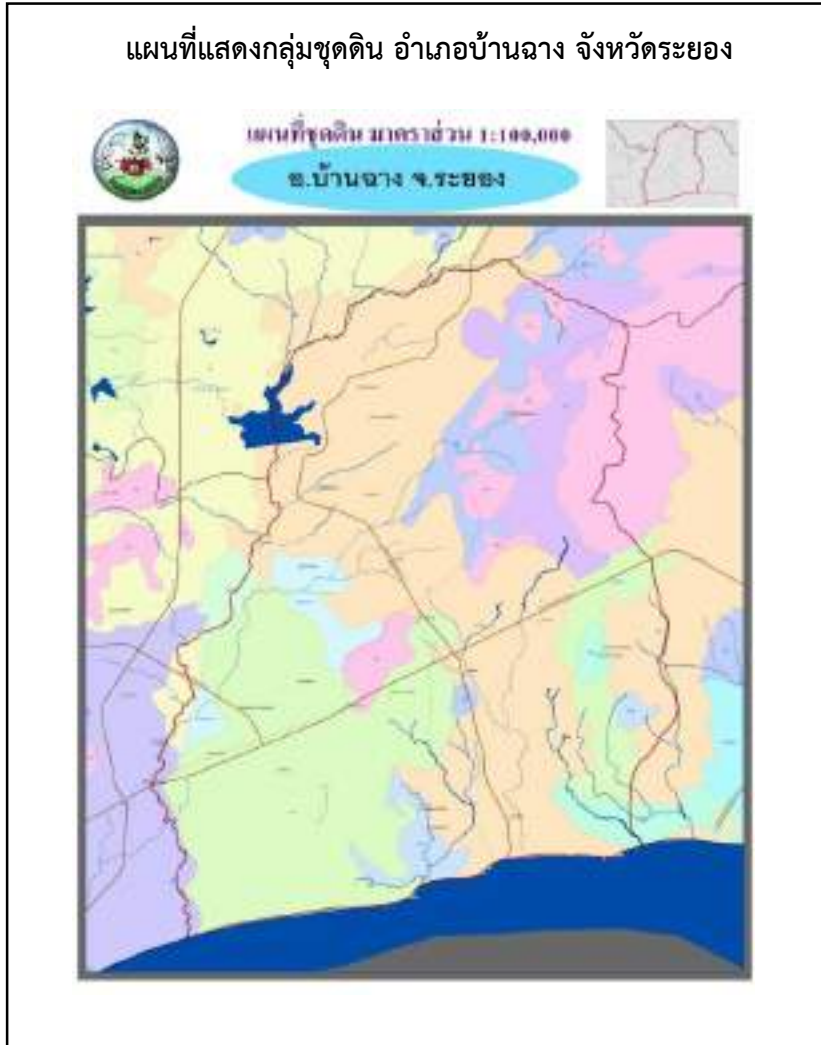
๘) กลุ่มชุดดินที่ ๖๒

ชุดดิน : พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC : slope complex)

ลักษณะเด่น : พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนที่มีความลาดชันมากกว่า ๓๕ เปอร์เซ็นต์ พื้นที่บริเวณนี้ยังไม่มีการศึกษาสำรวจและจำแนกดิน เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ซึ่งถือว่ายากต่อการจัดการดูแลรักษาสำหรับการเกษตร

ปัญหา : มีความลาดชันสูงมาก ในพื้นที่ทำการเกษตรจะเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินอย่างรุนแรง ขาดแคลนน้ำและบางพื้นที่อาจจะพบชั้นหินพื้นหรือเศษหินกระจายอยู่บริเวณหน้าดิน

แนวทางการจัดการ : ควรปล่อยไว้ให้เป็นป่าตามธรรมชาติ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า แหล่งต้นน้ำลำธาร ในกรณีที่ต้องนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตร จำเป็นต้องมีการศึกษาดินก่อน เพื่อให้ทราบถึงความเหมาะสมของดินสีและสามารถพัฒนาแหล่งน้ำได้ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชคลุมดิน ทำแนวรั้วหญ้าแฝก และชุดหลุมปลูกเฉพาะต้น โดยไม่มีการทำลายไม้พื้นล่าง สำหรับในพื้นที่ที่ไม่มีศักยภาพทางการเกษตร ควรรักษาไว้ให้เป็นสวนป่า สร้างสวนป่าหรือใช้ปลูกไม้ใช้สอยโตเร็ว

ภาพที่ ๓ ภาพแผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอบ้านฉาง
(ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๓. ลักษณะภูมิอากาศ

๓.๑ ฤดูกาล

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงของมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและบริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนที่มีคุณสมบัติเย็นและแห้งจะแผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทยในช่วงนี้ฤดูนี้อุณหภูมิของจังหวัดระยอง ไม่ลดต่ำมากเหมือนภาคอื่น ๆ เพราะเขตนี้อยู่ปลายมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ความหนาวเย็นจึงไม่ลดลงมาก นอกจากนี้ก็ยังมีชายฝั่งทะเลจึงทำให้จังหวัดระยอง ไม่หนาวเย็นมากนัก

ฤดูร้อน เริ่มเมื่อมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือสิ้นสุดลงคือประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์และสิ้นสุดประมาณกลางเดือนพฤษภาคม ระยะเวลาที่มีลมตะวันออกเฉียงใต้และลมเฉื่อยจากทะเลในตอนบ่ายพัดมาร่วมกับลมตะวันออกเฉียงใต้ จึงทำให้ลมมีกำลังแรงมากยิ่งขึ้น ดังนั้นฝั่งทะเลระยองในระยะเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน จึงมีคลื่นลมค่อนข้างแรง ในตอนบ่ายและเย็นทำให้อุณหภูมิไม่สูง อากาศจึงไม่ร้อนมากนัก

ฤดูฝน เริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย ซึ่งจะนำความชื้นจากทะเลอันดามันพัดผ่านอ่าวไทยเข้าสู่ภาคตะวันออก ทำให้อากาศชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกทั่วไป

โดยสามารถสรุปได้ดังนี้ ดังนี้

ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลฤดูกาล

ฤดูกาล	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ฤดูร้อน		←	→									
ฤดูฝน					←	→						
ฤดูหนาว	←	→								←	→	

๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี

ปี	ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี (มม.)	ปริมาณฝนเฉลี่ย (มม.)	จำนวนวันฝนตก (วัน)	เดือนที่ฝนสูงสุด	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		
					สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๖๔	๑๗๘๓	๑๔๘.๖๓		พ.ค.-ต.ค.	๓๑.๓	๒๒.๗	๒๗
๒๕๖๕	๑๙๙๘	๑๖๖.๕๘		พ.ค.-ต.ค.	๓๑.๘	๒๔.๖	๒๘.๒
๒๕๖๖	๙๙๔	๘๒.๘๘		พ.ค.-ต.ค.	๓๒.๕	๒๖.๙	๒๙.๗
๒๕๖๗	๑๓๑๙	๓๓.๖๖	๑๒๕	พ.ค.-ต.ค.	๓๓.๕	๒๗.๔	๓๐.๕
๒๕๖๘			๑๓๐	พ.ค.-ต.ค.	๓๓.๔	๒๗.๓	๓๐.๔

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ. ๒๕๖๘

๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ อำเภอบ้านฉาง มีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทางถนนสุขุมวิท ถนนบ้านฉาง-พลา บูรพาพัฒนา เป็นเส้นทางในเชื่อมต่อ ขนส่งผลผลิตทางการเกษตร (ภาพที่ ๗)

ภาพที่ ๔ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล อำเภอบ้านฉาง
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง, พ.ศ. ๒๕๖๐)

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้สะดวกทางรถยนต์ คือ ทางหลวงหมายเลข ๓ เส้นทางระหว่าง ที่ว่าการอำเภอบ้านฉาง ถึง ศาลากลางจังหวัดระยอง ระยะทาง ๑๕ กิโลเมตร ใช้เวลาโดยประมาณ ๒๐ นาที (ภาพที่ ๘)

ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคม อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง
(ที่มา: Google Map, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

อำเภอบ้านฉาง เป็นพื้นที่ ที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ๆ หลายแห่ง ดังนี้

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง (ภาพที่ ๙)

๑) ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองบ้านฉาง มีแหล่งน้ำ จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ คลองพยุคน คลองบ้านฉาง และคลองน้ำตก

๒) ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลสำนักท้อน มีแหล่งน้ำ จำนวน ๖ แห่ง ได้แก่ สระน้ำบ้านสระแก้ว สระน้ำบ้านเขาคอก คลองบางไผ่ คลองยายรำ ลำรางห้วยปลากั้ง และลำรางมาบไก่อเสียงหวาน

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ได้แก่

๑) ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลบ้านฉาง มีพื้นที่กักเก็บน้ำทางด้านเหนือของพื้นที่ (หมู่ที่ ๗) บริเวณเขาน้ำจะไหลลงจากทิศเหนือผ่านคลอง มีฝายกักเก็บน้ำที่หมู่ที่ ๒ และหมู่ที่ ๔ และไหลลงสู่บริเวณปากคลองพยุคน

๒) ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลพลา มีสระน้ำ จำนวน ๑ แห่ง ฝาย จำนวน ๓ แห่ง

ภาพที่ ๖ แผนที่แสดงแหล่งน้ำธรรมชาติอำเภอบ้านฉาง

(ที่มา: ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๓) แหล่งน้ำอื่น ๆ

(๑) บ่อบาดาล

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลบ่อบาดาล

ที่	ตำบล	ด้านการเกษตร (บ่อ)	ด้านอุปโภค - บริโภค (บ่อ)	รวม (บ่อ)
๑	บ้านฉาง	๑๕		๑๕
๒	พลา	๖		๖
๓	สำนักท้อน	๒๒		๒๒

ที่มา : ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์, พ.ศ. 2567)

๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

อำเภอบ้านฉาง มีการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง จำนวน ๓๙,๗๕๖ ไร่ ร้อยละ ๓๙.๒๘ รองลงมาคือพืชไร่ จำนวน ๒๔,๓๖๓.๕๕ ไร่ ร้อยละ ๒๔.๐๗ และพื้นที่ไม้ยืนต้น จำนวน ๑๓,๓๙๗.๒๕ ไร่ ร้อยละ ๑๓.๒๔

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ

อำเภอบ้านฉาง พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ มันสำปะหลัง มีพื้นที่ปลูก จำนวน ๖,๘๗๕ ไร่ รองลงมา คือ ยางพารา มีพื้นที่ปลูก จำนวน ๒,๘๐๘ ไร่ และปาล์มน้ำมัน มีพื้นที่ปลูก จำนวน ๑,๓๖๕ ไร่ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมี พื้นที่ปลูก มะพร้าว มะม่วง อ้อยโรงงาน ทูเรียน มังคุด และลำไย เป็นต้น

ตารางที่ ๘ ตารางแสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

ตำบล	ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร (ไร่) อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง								
	พื้นที่ทั้งหมด	ข้าว	อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	สับปะรดโรงงาน	ยางพารา	ปาล์มน้ำมัน	ไม้ผล	รวมทั้งหมด
บ้านฉาง	๑๓,๙๘๐	๐	๒๐๘	๒,๗๑๒	๐	๔๒๘	๖๕	๔๐๔	๓,๘๑๗
สำนักท้อน	๑๗,๘๙๖	๐	๒๘๓	๕,๐๖๓	๕๒	๒,๓๓๗	๑,๐๘๘	๖๗๗	๙,๕๐๐
พลา	๑,๕๙๕	๐	๓	๓๖๐	๐	๔๓	๐	๑๓๐	๕๓๖
รวม	๓๓,๔๗๑	๐	๔๙๔	๘,๑๓๕	๕๒	๒,๘๐๘	๑,๑๕๓	๑,๒๑๑	๑๓,๘๕๓

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

อำเภอ	เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)
บ้านฉาง	๕๐๗	๑,๐๓๕				๓๔,๐๐๐	๘๗๒		

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอบ้านฉาง.,พ.ศ.๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

อำเภอ	เกษตรกรรวม (ราย)	กุ้งทะเล	กุ้งน้ำจืด	ปลาทะเล	ปลาน้ำจืด	สัตว์น้ำสวยงาม	สัตว์น้ำอื่น ๆ
บ้านฉาง	๑๘				๒๕.๙ ไร่		

ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอบ้านฉาง.,พ.ศ.๒๕๖๘

๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI

- ไม่มี

ข้อมูลด้านสังคม**๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร****๑.๑ เกษตรกร**

๑) ครุว์เรือนและประชากร

อำเภอบ้านฉาง มีประชากรทั้งสิ้น ๗๗,๒๙๔ คน จำนวนครุว์เรือน ๔๗,๖๕๐ ครุว์เรือน แบ่งเป็นชาย ๓๘,๓๙๔ คนหญิง ๓๘,๘๑๐ คน ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอนับถือศาสนาพุทธ มีรายละเอียดแยกเป็นตำบล ดังนี้

ตารางที่ ๑๑ ตารางแสดงจำนวนประชากรในอำเภอบ้านฉาง

ที่	ตำบล	ครุว์เรือน ทั้งหมด	ครุว์เรือน เกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑.	บ้านฉาง	๒๗,๐๑๗	๕๕๕	๒๒,๔๒๘	๒๓,๔๒๖	๔๕,๘๕๔
๒.	สำนักท้อน	๔,๖๐๗	๗๔๖	๑๑,๓๑๙	๑๐,๗๖๘	๒๒,๐๘๗
๓.	พลา	๓,๙๗๑	๒๑๔	๔,๖๔๗	๔,๖๑๖	๙,๒๖๓
รวม		๔๗,๖๕๐	๑,๕๑๕	๓๘,๓๙๔	๓๘,๘๑๐	๗๗,๒๙๔

ที่มา: ที่ว่าการอำเภอบ้านฉาง, พ.ศ. ๒๕๖๕

๒) หัวหน้าครุว์เรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ

ตารางที่ ๑๒ ตารางแสดงหัวหน้าครุว์เรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

ช่วงอายุ (ปี)	ครุว์เรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๓๘๖	๒๙.๒๒
๕๖ - ๖๕ ปี	๓๖๗	๒๗.๗๘
๔๖ - ๕๕ ปี	๓๔๐	๒๕.๗๔
๓๖ - ๔๕ ปี	๑๗๖	๑๓.๓๒
๒๖ - ๓๕ ปี	๕๐	๓.๗๙
๑๘ - ๒๕ ปี	๒	๐.๑๕
รวม	๑,๓๒๑	๑๐๐

ที่มา: Farmer Map Report กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๗

๓) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ตารางที่ ๑๓ ตารางแสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครุว์เรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก	๑,๐๒๖	๗๗.๖๗
ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นรอง	๒๙๕	๒๒.๓๓

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง, พ.ศ. ๒๕๖๖

๔) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ตารางที่ ๑๔ ตารางแสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๒๘๒	๓๘.๐๖
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๔๐๕	๕๔.๖๖
เช่า	๕๔	๗.๒๘

ที่มา: Farmer Map Report กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๖

๕) ประเภทเอกสารสิทธิ์

ตารางที่ ๑๕ ตารางแสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรองของหน่วยงาน	เอกสารสิทธิ์อื่น ๆ	
๒๕๗	-	-	๒๘	๒๘๒

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๗

๖) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

ครัวเรือนเกษตรกรอำเภอบ้านฉาง ส่วนมากมีรายได้ น้อยกว่า ๖๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๕๔ ช่วงรายได้ ๖๐,๐๐๐ - ๑๑๙,๙๙๙ บาท จำนวน ๑๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๓๑ ช่วงรายได้ ๑๒๐,๐๐๐ - ๔๙๙,๙๙๙ บาท จำนวน ๑๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๓๙ และช่วงรายได้ ๕๐๐,๐๐๐ - ๑๑๙๙,๙๙๙ บาท จำนวน ๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๗๕ ตามลำดับ

๗) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

ครัวเรือนเกษตรกรอำเภอบ้านฉาง มีหนี้สินในภาคการเกษตร ส่วนใหญ่มีหนี้สิน น้อยกว่า ๖๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๘๒ มีหนี้สิน ๖๐,๐๐๐ - ๑๑๙,๙๙๙ บาท จำนวน ๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๖.๘๒ หนี้สิน ๑๒๐,๐๐๐ - ๔๙๙,๙๙๙ บาท จำนวน ๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๖.๘๒ หนี้สิน ๕๐๐,๐๐๐ - ๑๑๙๙,๙๙๙ บาท จำนวน ๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๗ และหนี้สิน ตั้งแต่ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป จำนวน ๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๗ ตามลำดับ

๘) ประเพณีและวัฒนธรรม

(๑) การนับถือศาสนา

ในอำเภอบ้านฉางมีวัด จำนวน 13 แห่ง ที่พักสงฆ์ จำนวน 2 แห่ง โบสถ์คริสต์ จำนวน 2 แห่ง โดยประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

(๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

๒.๑ ประเพณีทำบุญกลางทุ่ง เป็นประเพณีพื้นบ้านที่นิยมจัดในท้องถิ่นที่ตำบลสำนักท้อน ระหว่างวันขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๓ ของทุกปี ชาวบ้านจะทำข้าวหลามไปร่วมทำบุญที่ศาลากลางบ้าน

๒.๒ ประเพณีลอยกระทงและแข่งเรือทะเล เป็นประเพณีของชาวประมงลูกน้ำเค็ม ชาวบ้านพลานิยม จัดช่วงเทศกาลลอยกระทง นอกจากจะมีการลอยกระทงแล้วยังมีการแข่งขันเรือพายบริเวณชายฝั่ง

๒.๓ ประเพณีตักบาตรเทโว เป็นประเพณีที่จัดในวันออกพรรษา มี ๒ แห่ง คือ

๑) วัดคีรีถาวนาราม พระสงฆ์จะเดินลงจากเขามารับบิณฑบาต

๒) วัดบ้านฉาง พระสงฆ์จากทุกวัดมารับบิณฑบาต มีชบวนแห่ทั้งสามโลก

๒.๔ ประเพณีสงกรานต์ เป็นประเพณีที่ชาวบ้านฉางจัดเป็นประจำทุกปี ซึ่งมีการรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ทำบุญเลี้ยงพระ และเล่นกีฬาพื้นเมืองในหมู่บ้าน วันไหลของอำเภอบ้านฉางจะเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ - ๑๙ เมษายน ของทุกปี ซึ่งจะเวียนไปรดน้ำดำหัวและสรงน้ำพระตามวัดต่าง ๆ ได้รับความนิยม และมีนักท่องเที่ยวเข้ามาร่วมกิจกรรม

๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร

๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตารางที่ ๑๖ ตารางแสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
บ้านฉาง	๒	๓๑	๔	๔๐	๒	๓๐	๕๖	๔๙๕	๔	๑,๐๕	-	-
สำนักท้อน	๔	๔๒	๖	๕๑	๑	๑๕	๒๑	๒๑๕	-	-	๒	๑๐๑
พลา	-	-	๑	๑๔	๑	๒๑	๑๗	๒๑๐	๑	๔๖	-	-
รวม	๖	๗๓	๑๑	๑๐๕	๔	๖๖	๙๔	๙๒๐	๕	๑,๑๐	๒	๑๐๑

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๕
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๑
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	๒
รวม	๘

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านฉาง, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๘ ตารางข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบ้านฉาง

ที่	ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก
		เลขที่	หมู่ที่	ตำบล	
๑	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านทรายทอง	๑๑๓/๘	๑	บ้านฉาง	๗
๒	วิสาหกิจชุมชนแดนบาติก	๑๕๕	๕	บ้านฉาง	๗
๓	วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเทวินทร์	๑๒/๔	๖	บ้านฉาง	๗
๔	วิสาหกิจชุมชนสวนพอเพียงดีอำเภอบ้านฉาง	๔/๓	๗	บ้านฉาง	๑๓
๕	วิสาหกิจชุมชนศพก.บ้านฉาง	๑๓๑/๓	๔	บ้านฉาง	๑๒
๖	วิสาหกิจชุมชนโคเนื้อบราห์มันบ้านแหลมไอล์	๖๗/๕	๑	บ้านฉาง	๑๐
๗	วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคบ้านฉาง	๒๘๘/๒๐	๓	บ้านฉาง	๗
๘	วิสาหกิจชุมชนป่าระ ไฮโดรฟาร์ม	๒/๑๒	๗	บ้านฉาง	๗
๙	วิสาหกิจชุมชนบ้านรลีน กรีน สปีฟิง	๑๖/๑๖	๕	บ้านฉาง	๑๗
๑๐	วิสาหกิจชุมชนมุดินฟาร์มเกษตร	๖๐/๒๒๕	๕	บ้านฉาง	๑๐
๑๑	วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์หอมมะหาด	๒/๒	๗	บ้านฉาง	๑๕

ที่	ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก
		เลขที่	หมู่ที่	ตำบล	
๑๒	วิสาหกิจชุมชนเกษตรไทยวิถีสุข	๒๙๕/๑๘	๕	บ้านฉาง	๗
๑๓	วิสาหกิจชุมชนพืชสมุนไพรพัฒนา	๒๕๖/๒	๓	บ้านฉาง	๑๐
๑๔	วิสาหกิจชุมชน ๑๒ รวมมิตรเกษตรอินทรีย์	๑๓๖/๑๖๒	๓	บ้านฉาง	๘
๑๕	วิสาหกิจชุมชนเก้าแก่น้อยอำเภอบ้านฉาง	๖๗/๓	๑	บ้านฉาง	๗
๑๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปกล้วยอำเภอบ้านฉาง	๒๔๔/๕๑	๓	บ้านฉาง	๗
๑๗	วิสาหกิจชุมชนแสงมณีแคหมูบ้านฉาง	๑๑๕/๑๑๗	๑	บ้านฉาง	๗
๑๘	วิสาหกิจชุมชนคนรุ่นใหม่	๘๐/๔	๒	พลา	๑๑
๑๙	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเอื้ออาทรบ้านพลา	๕/๔๕๒	๕	พลา	๙
๒๐	วิสาหกิจชุมชนประมงเรือเล็กพื้นบ้านพลา - อู่ตะเภา	๑๒๖	๖	พลา	๕๔
๒๑	วิสาหกิจชุมชนพลาสร้างอาชีพ	๑๓๔	๖	พลา	๘
๒๒	วิสาหกิจชุมชนลีลาฝ้าย	๕/๓๒๐	๕	พลา	๗
๒๓	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรเอื้ออาทรตำบลพลา	๕/๖๖๖	๕	พลา	๙
๒๔	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านชากหมาก	๑๐/๓	๒	สำนักท้อน	๑๑
๒๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตสบประรดตำบลสำนักท้อน	๘๒	๗	สำนักท้อน	๑๘
๒๖	วิสาหกิจชุมชนสวนป่านุ่ลงไก่ เกษตรอินทรีย์	๘๐/๓๘	๖	สำนักงาน	๘
๒๗	วิสาหกิจชุมชนอู่ตะเภาคลองบางไผ่	๖๙/๘๙	๔	สำนักท้อน	๑๐
๒๘	วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าว อำเภอบ้านฉาง	๘๐/๓๘	๖	สำนักท้อน	๓๘

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๖

ตารางที่ ๑๙ แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ที่	ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก
		เลขที่	หมู่ที่	ตำบล	
๑	กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านคลองทราย	๑๘๒/๑๑	๗	พลา	๒๑
๒	กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านพูน	๓/๒	๔	บ้านฉาง	๑๕
๓	กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านชากหมาก	๑๕/๒	๒	สำนักท้อน	๑๕
๔	กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านเขาห้วยมะหาด	๑๘๐	๗	บ้านฉาง	๑๕
๕	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนพลาสามัคคี - ผู้ใช้น้ำ	๑๕๙/๗	๖	พลา	๑๔
๖	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองตะเคียน	๖๒/๙	๗	สำนักท้อน	๑๐
๗	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพูน	๕๒	๔	บ้านฉาง	๑๐
๘	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเนินสำเหร่รวมน้ำใจ	๑๘๒/๑๖๑	๓	บ้านฉาง	๑๐
๙	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเขาคอก	๖๗/๑	๖	สำนักท้อน	๑๐
๑๐	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านชากหมาก	๑๐/๓	๒	สำนักท้อน	๑๑
๑๑	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประชุมชนมิตร	๙๕/๔๙	๒	บ้านฉาง	๑๐
๑๒	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเชิงเขา	๓๑๘	๘	สำนักท้อน	๑๐
๑๓	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทรายทอง	๑๑๓/๘	๑	บ้านฉาง	๑๐
๑๔	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรวัดสุวรรณรังสรรค์	๖๙/๒๒	๕	สำนักท้อน	๑๐

ที่	ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก
		เลขที่	หมู่ที่	ตำบล	
๑๕	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรสำนักท้อน	๑๑๒/๔๗	๑	สำนักท้อน	๑๐
๑๖	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรไอฟีเอ็มไม้ผล	๑๐๗/๑	๒	บ้านฉาง	๑๐
๑๗	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรไม้ดอกไม้ประดับบ้านสระแก้ว	๒๖/๕	๓	สำนักท้อน	๑๐
๑๘	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรปรับปรุงคุณภาพมะม่วงตำบลสำนักท้อน	๗๒/๒	๕	สำนักท้อน	๑๐
๑๙	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันตำบลสำนักท้อน	๓๒	๕	สำนักท้อน	๑๑
๒๐	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรส่งเสริมอาชีพผู้ปลูกมันสำปะหลังตำบลสำนักท้อน	๘๒	๗	สำนักท้อน	๑๑
๒๑	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรส่งเสริมอาชีพผู้ปลูกมันสำปะหลังตำบลบ้านฉาง	๓๑/๒	๔	บ้านฉาง	๒๑

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๖

ตารางที่ ๒๐ แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์ อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
สหกรณ์การเกษตรบ้านฉาง จำกัด	๑๒๙/๒	๓	บ้านฉาง	๗๓๗	นายอุตล รัตนโชติ
สหกรณ์เดินรถระยองสามัคคี จำกัด	๑๒๙/๒	๓	บ้านฉาง	๑๓๐	นายทวี ศรีมดุง
สหกรณ์บริการกองการบินทหารเรือ	๗๐		พลา	๔๖	นาวาเอกธวัชชัย เขียนเดช
สหกรณ์บริการเทศบาลตำบลบ้านฉาง	๕/๒๙	๔	บ้านฉาง	๕๖	นายสุทธา เหมสกล
สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานบริษัทอินโดรามาปิโตรเคมี	๔	๒	บ้านฉาง	๑๓๔	นายอภิสิทธิ์ คุณานิช
กลุ่มเกษตรกรทำไร่สับปะรดตำบลสำนักท้อน (บ้านฉาง)	๑๒/๙	๒	สำนักท้อน	๔๙	นายถวัลย์ สว่างวงษ์
กลุ่มเกษตรกรทำสวนสำนักท้อน (บ้านฉาง)	๗๒/๒	๕	สำนักท้อน	๕๒	นายสินธ์ กิรยาคม

ที่มา: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดระยอง, พ.ศ. ๒๕๖๖

๒) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตารางที่ ๒๑ ตารางศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบ้านฉาง

แบบสรุปข้อมูล					
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง					
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุลประธานศูนย์
			หมู่	ตำบล	
๑	สวนป่านุ่ลูกไก่เกษตรอินทรีย์	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	๖	สำนักท้อน	นายวัฒนวัฒน์ สุขะวรรณทัศน์
๒	สวนปกรักษ์	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	๔	สำนักท้อน	นอ.ชิษณุพงศ์ ประเทศา
๓	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลสำนักท้อน	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศตปช.)	๑	สำนักท้อน	นายสมศักดิ์ ออประเสริฐ
๔	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลสำนักท้อน	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	๖	สำนักท้อน	น.ส.กมลลักษณ์ ทรัพย์ทวี

แบบสรุปข้อมูล					
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง					
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์
			หมู่	ตำบล	
๕	วสช.กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรหนองตะเคียน	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลผลิตด้านการเกษตร	๗	สำนักท้อน	นางอิงอร เนียมสอาด
๖	ศูนย์เรียนรู้การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ดอกไม้ประดับ	๖	พลา	นางสมนึก เงินเจือ
๗	ศูนย์เรียนรู้เกษตรบ้านตะกาด	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	๖	พลา	นายไพโรจน์ สำเนียง
๘	สวนสิ่งสมวงศ์	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	๒	บ้านฉาง	นายสมศักดิ์ สิ่งสมวงศ์
๙	สวนวารินทร์ อ.บ้านฉาง	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	๒	บ้านฉาง	นายวารินทร์ ชิตะปัญญา
๑๐	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลบ้านฉาง	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	๗	บ้านฉาง	นายทวีป สุดแสง
๑๑	ศูนย์เรียนรู้การสหกรณ์ : สหกรณ์การเกษตรบ้านฉาง จำกัด	ศูนย์เรียนรู้ด้านสหกรณ์	๓	บ้านฉาง	นายนพดล ทรัพย์ทวี
๑๒	กลุ่มประมงเรือเล็กบ้านพูน	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๔	บ้านฉาง	นายพิสิทธิ์ บุษเจริญ
๑๓	ศูนย์เรียนรู้เพียงพอดี	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	๗	บ้านฉาง	นายดุสิต รัชชทอง
๑๔	วสช.ศพก.บ้านฉาง	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลิตผลด้านการเกษตร	๔	บ้านฉาง	นางลัดดา ศิลาวาริน
๑๕	สวนซ่อม่วง	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	๗	บ้านฉาง	นายสุรนิษฐ์พงศ์ ชัยเจริญพงศ์
๑๖	ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงไก่ไข่	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	๘	สำนักท้อน	นายวัชรพงษ์ สุโฆวรรุฒิ
๑๗	ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงไก่ไข่	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	๘	สำนักท้อน	นายอนวัช เข้มด้วง
๑๘	ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงไก่ไข่	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	๑	สำนักท้อน	นายสมพร คำบุญ
๑๙	ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงปลากินพืชในบ่อดิน	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๕	สำนักท้อน	นางสาวชัชลี สาเทียน
๒๐	ศูนย์เรียนรู้กลุ่มประมงเรือเล็กพลา - อู่ตะเภาสามัคคี	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๖	พลา	นายวิเชษฐ์ หมายมัน

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง, พ.ศ. ๒๕๖๖

(๑) อาสาสมัครเกษตร

ตารางที่ ๒๒ ตารางแสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบุญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
บ้านฉาง	๒	๒	-	-	๓	๕	-	๑	-
สำนักท้อน	๑	-	-	-	๓	๗	-	-	-
พลา	-	-	๑	๒	๑	๔	-	-	-
รวม	๓	๒	๑	๒	๗	๑๖	-	๑	-

ที่มา: ระบุฐานข้อมูลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกษ.) และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.), พ.ศ. ๒๕๖๗

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอบ้านฉาง มีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน ซึ่งในอำเภอบ้านฉาง มีประชาชนชาวบ้านจำนวน 1 คน

ตารางที่ ๒๓ ตารางแสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้านอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้ด้าน
สำนักท้อน	๒	๑. น.อ.ชิษณุพงศ์ ประเทศา ๒. นายสุทธิ ที่หมาย	บ้านเลขที่ ๖๙/๘๙ หมู่ ๔ บ้านเลขที่ ๘๒ หมู่ ๗	เกษตรผสมผสาน พืชไร่
รวม	๒	-	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง, พ.ศ. ๒๕๖๖

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตารางที่ ๒๔ ตารางศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบ้านฉาง

แบบสรุปข้อมูล					
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง					
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์
			หมู่	ตำบล	
๑	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอบ้านฉาง	๑. การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกระบวนการผลิตเพื่อลดการใช้แรงงาน เป็นการลดต้นทุนการผลิต ๒. การแปรรูปมันสำปะหลังเป็นมันสำปะหลังทอดกรอบ (Cassy Chips) เพื่อเพิ่มรายได้และกระจายรายได้	๔	บ้านฉาง	นายทองเจือ ภู่อ้อย
๒	สวนป่านุญงไถ่เกษตรอินทรีย์	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	๖	สำนักท้อน	นายวัฒนวัฒน์ สุขะวรรณทัศน์
๓	สวนปกรักษ์	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	๔	สำนักท้อน	น.อ.ชิษณุพงศ์ ประเทศา
๔	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ตำบลสำนักท้อน	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	๑	สำนักท้อน	นายสมศักดิ์ ออประเสริฐ
๕	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลสำนักท้อน	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	๖	สำนักท้อน	น.ส.กมลลักษณ์ ทรัพย์ทวี
๖	วสช.กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรหนองตะเคียน	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลผลิตด้านการเกษตร	๗	สำนักท้อน	นางอิงอร เนียมสอาด
๗	ศูนย์เรียนรู้การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ดอกไม้ประดับ	๖	พลา	นางสมนึก เงินเจือ
๘	ศูนย์เรียนรู้เกษตรบ้านตะกาด	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	๖	พลา	นายไพโรจน์ สำเนียง
๙	สวนเส็งสมวงศ์	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	๒	บ้านฉาง	นายสมศักดิ์ เส็งสมวงศ์
๑๐	สวนวารินทร์ อ.บ้านฉาง	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	๒	บ้านฉาง	นายวารินทร์ ชิตะปัญญา
๑๑	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลบ้านฉาง	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	๗	บ้านฉาง	นายทวีป สุดแสง
๑๒	ศูนย์เรียนรู้การสหกรณ์ : สหกรณ์การเกษตรบ้านฉาง จำกัด	ศูนย์เรียนรู้ด้านสหกรณ์	๓	บ้านฉาง	นายพนพล ทรัพย์ทวี

แบบสรุปข้อมูล					
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง					
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์
			หมู่	ตำบล	
๑๓	กลุ่มประมงเรือเล็กบ้านพูน	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๔	บ้านฉาง	นายพิสิทธิ์ บุยเจริญ
๑๔	ศูนย์เรียนรู้เพียงพอดี	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	๗	บ้านฉาง	นายดุสิต รัชทอง
๑๕	วสช.ศพก.บ้านฉาง	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูป ผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร	๔	บ้านฉาง	นางลัดดา ศิลาวาริน
๑๖	สวนซ่อม่วง	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	๗	บ้านฉาง	นายสุรนิชญ์พงศ์ ชัยเจริญพงศ์
๑๗	ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงไก่ไข่	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	๘	สำนักท้อน	นายวัชรพงษ์ สุโภาววุฒิ
๑๘	ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงไก่ไข่	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	๘	สำนักท้อน	นายอนวัช เข็มด้วง
๑๙	ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงไก่ไข่	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	๑	สำนักท้อน	นายสมพร คำบุศย์
๒๐	ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงปลากินพืชใน บ่อดิน	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๕	สำนักท้อน	นางสาวชัชลี สาเทียน
๒๑	ศูนย์เรียนรู้กลุ่มประมงเรือเล็ก ปลา - อุตะเภาสამักคี	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๖	ปลา	นายวิเชษฐ์ หมายมัน

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง, พ.ศ. ๒๕๖๖

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๒ กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๕ ตารางแสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

ที่	ตำบล	ชื่อกุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวน สมาชิก (คน)	จำนวน พื้นที่ (ไร่)	ประธาน	เบอร์โทรศัพท์ ประธาน
๑.	บ้านฉาง	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง อ.บ้านฉาง จ.ระยอง	มันสำปะหลัง	๓๔	๗๒๗	นายทองเจือ ภู้อย	๐๘๙- ๙๓๘๘๔๙๗
๒.	บ้านฉาง	แปลงใหญ่มะพร้าว อ.บ้านฉาง จ.ระยอง	มะพร้าว	๓๐	๖๐๗	นายสมศักดิ์ อ้อประเสริฐ	๐๖๑- ๙๕๔๕๔๕๓

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง, พ.ศ. ๒๕๖๗

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ

สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้า มันสำปะหลังโรงงาน

๑.๑ แหล่งน้ำหลัก

[✓] น้ำฝน [ ] ชลประทาน [✓] บ่อน้ำบาดาล

[✓] แหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ (ระบุ) แหล่งน้ำจากกรมพัฒนาที่ดินจำนวน ๑ แห่ง อยู่ในพื้นที่ตำบลสำนักท้อน

๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

๑) เขตความเหมาะสม

อำเภอบ้านฉาง มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกมันสำปะหลัง ทั้งหมดจำนวน ๒๒,๐๘๒ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๑๑,๔๖๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๙๒ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๙,๐๙๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๑๙ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๑,๕๒๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖.๘๙

ตารางที่ ๒๖ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลังโรงงาน

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)				รวมพื้นที่ทั้งหมด
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	
รวมอำเภอบ้านฉาง	-	๑๑,๔๖๔	๙,๐๙๖	๑,๕๒๒	๒๒,๐๘๒
บ้านฉาง	-	๓,๗๙๘.๔๘	๖,๑๖๒.๒๖	๘๕๗.๙๘	๑๐,๘๑๘
สำนักท้อน	-	๖,๙๒๖.๒๘	๑,๕๓๘.๑๕	๓๗๓.๐๒	๘,๘๓๗
พลา	-	๗๓๙.๓๕	๑,๓๙๕.๓๗	๒๙๑.๓๑	๒๔๒๖

ที่มา: ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์, พ.ศ. ๒๕๖๙

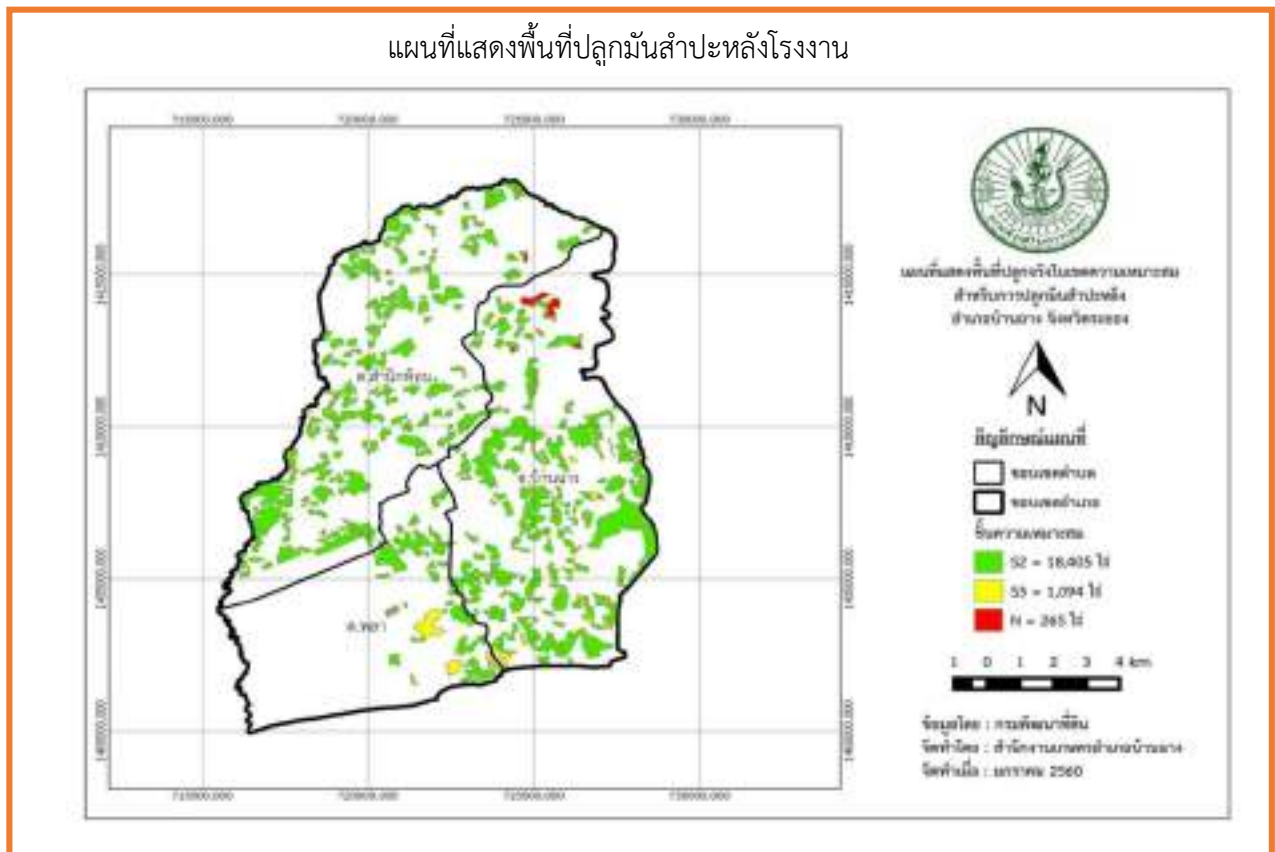
ภาพที่ ๘ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง อำเภอบ้านฉาง (ที่มา : ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน

ตารางที่ ๒๗ แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตมันสำปะหลังโรงงาน

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
บ้านฉาง	๑๐๔	๓๘๐๒	๓๘๐๒	๑๖๒๓๔	๔๒๗๐
สำนักท้อน	๓๙๐	๕๑๒๘	๕๑๒๘	๒๑๘๙๖	๓.๕
พลา	๒๖	๔๓๖	๔๓๖	๑๘๖๑	๓
รวม	๕๒๐	๙๓๖๖	๙๓๖๖	๓๙๙๙๑	๓.๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง พ.ศ. ๒๕๖๙

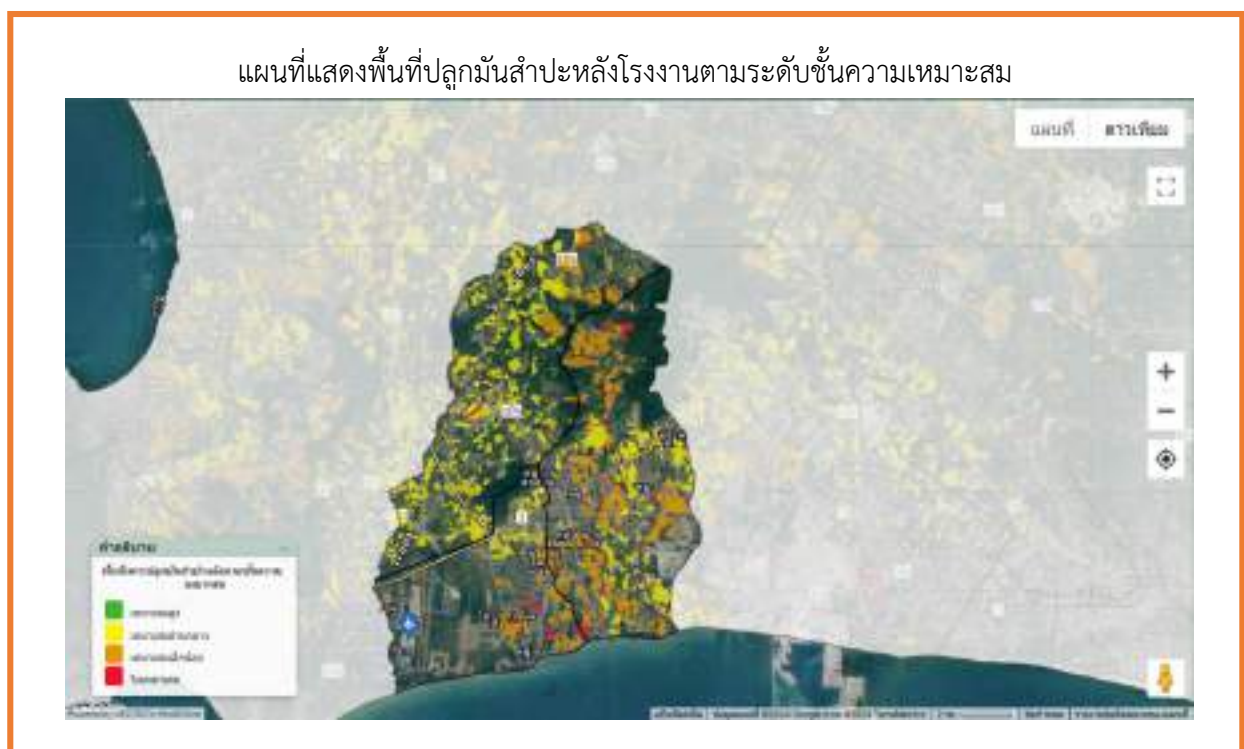
ภาพที่ ๙ ภาพแผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง อำเภอบ้านฉาง (ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง, พ.ศ. ๒๕๖๐)

(๓) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังโรงงานตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตารางที่ ๒๘ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังโรงงานตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง ๙,๓๖๖ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอบ้านฉาง	-	๔๘๖๒.๘	๓,๘๕๗.๘	๖๔๕.๓	๘,๑๖๕
บ้านฉาง	-	๑๐๙๖.๓	๑,๗๙๐.๑	๒๔๗.๕	๓,๑๓๓.๙
สำนักท้อน	-	๔,๕๖๘.๙	๑,๐๖๗.๓	๒๕๖	๕,๘๙๒.๒
พลา	-	๑๒๖	๒๓๘	๔๘	๔๑๒

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง, พ.ศ. ๒๕๖๙

ภาพที่ ๑๐ ภาพแผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอบ้านฉาง
(ที่มา: ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอ)

- ๑) การใช้พันธุ์ดี, ใช้พันธุ์ที่ต้านทานโรคใบด่างมันสำปะหลัง เช่นพันธุ์ อิทิ ๑,๒,๓ หรือ เกษตรศาสตร์ ๕๐ โดยเลือกท่อนพันธุ์ที่สะอาด อายุ ๑๐-๑๒ เดือน ตัดยาว ๒๐ ซม."
- ๒) การเตรียมดิน,ไถระเบิดดินดาน ตามด้วยไถบุกเบิกและไถแปรเพื่อกำจัดวัชพืช จากนั้น ยกร่อง เพื่อช่วยในการระบายน้ำและสะดวกต่อการใส่ปุ๋ย
- ๓) การปลูก,ปลูกในช่วงต้นฤดูฝน (เม.ย.-พ.ค.) หรือปลายฤดูฝน (ต.ค.-พ.ย.) โดย ปักท่อนพันธุ์แนวตั้ง ลึกประมาณ ๕-๑๐ ซม. ระยะระหว่างต้น ๘๐-๑๐๐ ซม.
- ๔) ระบบการให้น้ำ,ส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน แต่ในพื้นที่ก้ำวหน้าจะใช้ ระบบน้ำหยด เพื่อเพิ่มผลผลิต ในช่วงหน้าแล้ง ซึ่งช่วยให้หัวมันขยายตัวต่อเนื่อง
- ๕) การดูแลรักษา,เน้นการ กำจัดวัชพืช ในช่วง ๑-๓ เดือนแรก ซึ่งเป็นช่วงวิกฤตที่วัชพืชจะแย่ง สารอาหาร รวมถึงการทำความสะอาดพื้นที่รอบแปลง
- ๖) การใส่ปุ๋ย,ใส่ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน หรือสูตร ๑๕-๗-๑๘ หรือ ๑๕-๑๕-๑๕ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง (ครั้งแรกหลังปลูก ๑ เดือน ครั้งที่สองหลังปลูก ๓ เดือน)
- ๗) การเก็บเกี่ยว,เก็บเกี่ยวเมื่ออายุเหมาะสม (๑๐-๑๒ เดือน) เพื่อให้ได้เปอร์เซ็นต์แป้งสูง (๒๕-๓๐%) ใช้รถขุดมันสำปะหลังเพื่อลดความเสียหายของหัวมัน
- ๘) การปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว,คัดแยกดินและสิ่งเจือปน ตัดเหง้าออกให้หมด และ ส่งโรงงานภายใน ๔๘ ชั่วโมง เพื่อป้องกันการเน่าเสียและการลดลงของเชื้อแป้ง
- ๙) การป้องกันโรคและแมลง,เฝ้าระวัง เพลี้ยแป้งและโรคใบด่าง โดยการแช่ท่อนพันธุ์ด้วยสารเคมีก่อน ปลูก และทำลายต้นที่แสดงอาการผิดปกติทันที

๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอบ้านฉาง มีการปลูกมันสำปะหลัง ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
มันสำปะหลัง	←—————				△	—————→						
	←.....				▽	.....→						

สัญลักษณ์   ←————— ช่วงฤดูปลูก   △ ปลูกสูงสุด
                          ←..... ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว   ▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๑๑ แสดงปฏิทินการเพาะปลูก

๑.๕ ต้นทุนการผลิต

ตารางที่ ๒๙ แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ปี ๒๕๖๘.

ลำดับที่	รายการค่าใช้จ่าย	จำนวน	หน่วยละ บาท	รวมเงิน บาท
๑.	ค่าเช่าที่ดิน ๑ ไร่/๑๒ เดือน	๑,๐๐๐	๑,๕๐๐	๑,๕๐๐
๒.	ค่าเตรียมดิน			
	ค่าไถผาน ๓	๑ ไร่	๕๐๐	๕๐๐
	ค่าไถผาน ๗	๑ ไร่	๓๐๐	๓๐๐
	ค่ายกร่อง	๑ ไร่	๓๐๐	๓๐๐
๓.	ค่าต้นพันธุ์ (พร้อมค่าขนส่ง)			
	- พันธุ์มัน จำนวน ๒๐ มัด มัดละ ๒๐ ต้น	๔๐๐	๑	๔๐๐
๔.	ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช (๓ ครั้ง)			
	ยากำจัดวัชพืชกลุ่มไพริเนต-แอมโมเนียม	๓ ลิตร	๒๐๐	๖๐๐
	ยาจับใบ	๑ ลิตร	๑๐๐	๑๐๐
	ค่าปุ๋ยเคมี			
	ครั้งที่ ๑ ปุ๋ยผสมสูตร ๒๐-๘-๒๐	๑๐๐ ก.ก	๑๓.๕๐	๑,๓๕๐
	ค่าปุ๋ยคอก (มูลไก่ หรือ ปุ๋ยหมัก)	๑,๐๐๐	๐.๖๐	๖๐๐
๕.	ค่าแรงงาน			
	- ค่าแรงใส่ปุ๋ยชี้ไก่	๑ ไร่	๑,๕๐๐	๑,๕๐๐
	- ค่าแรงงานปลูก	๑ ไร่	๒๕๐	๒๕๐
	- ค่าแรงงานใส่ปุ๋ย ๒ ครั้ง (ขุดใส่)	๑ ไร่	๒๐๐	๒๐๐
	- ค่าแรงงานฉีดพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๑	๑ ไร่	๑๕๐	๑๕๐
	- ค่าแรงงานฉีดพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๒	๑ ไร่	๑๕๐	๑๕๐
	- ค่าแรงงานฉีดพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๓	๑ ไร่	๑๕๐	๑๕๐
	- ค่าแรงงานฉีดพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๔	๑ ไร่	๑๕๐	๑๕๐
	- ค่าแรงงานฉีดพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๕	๑ ไร่	๑๕๐	๑๕๐
	- ค่าขุดและเก็บเกี่ยวพร้อมขนส่ง	๑ ไร่	๓๐๐	๓๐๐
			รวม	
				๘,๖๕๐

(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง, พ.ศ.๒๕๖๘)

๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิถีการตลาด

๑) วิถีการตลาด (เป็นวิถีตลาดที่เกิดขึ้นในอำเภอ)

ภาพที่ ๑๒ แสดงวิถีการตลาดมันสำปะหลัง อำเภอ บ้านฉาง

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

มีโรงงานแปรรูปมันสำปะหลัง รวม ๑ แห่ง คือ บริษัท บริษัท สำปะหลังพัฒนา จำกัด

- อยู่ในหมู่ที่ ๔ ตำบล บ้านฉาง จำนวน ๑ แห่ง

๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

๑) เกษตรกร

มีเกษตรกรผู้ปลูกในอำเภอจำนวน ๕๒๐ ราย และมีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ จำนวน ๓ ราย
มีความรู้ ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๐ แสดงเกษตรกรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่

ที่	เกษตรกรต้นแบบ	หมู่	ตำบล	ประเภท	องค์กรความรู้โดดเด่น
๑	นายทองเจือ ภู่อ้อย	๔	บ้านฉาง	พืชไร่	การจัดการก่อนการเพาะปลูก
๒	นายสุทธิ ที่หมาย	๖	สำนักท้อน	พืชไร่	การใช้เทคโนโลยี
๓	นางลัดดา ศิลาวาริน	๗	บ้านฉาง	พืชไร่	การปลูกมันสำปะหลังพันธุ์สะอาด

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง, พ.ศ.๒๕๖๘.)

๒) องค์กรเกษตรกร ดังนี้

ตารางที่ ๓๑ แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

องค์กรเกษตรกร	จำนวน (แห่ง)	ชื่อกลุ่ม
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	๑	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอบ้านฉาง
แปลงใหญ่	๑	กลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่าย	๑	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร(ศพก.) เครือข่าย เขาภูดร

๒. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ ๓๒ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า มันสำปะหลัง อำเภอบ้านฉาง

	ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง	
มิติพื้นที่	สถานการณ์ปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> - มีพื้นที่การปลูก ๙,๓๖๖ ไร่ แบ่งเป็น ต.บ้านฉาง ๓,๘๐๒ ไร่ ต.พลา ๔๓๖ ไร่ ต.สำนักท้อน ๕,๑๒๘ ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) และเหมาะสมน้อย (S๓) - อาศัยแหล่งน้ำทั้งทางธรรมชาติและบ่อบาดาล 	<ul style="list-style-type: none"> - มีโรงงานรับซื้อผลผลิตในพื้นที่ ได้แก่ บ.สำปะหลังพัฒนา จำกัด ในหมู่ ๔ ต.บ้านฉาง - มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านมันสำปะหลังในพื้นที่ - ทำเลที่ตั้งสะดวกต่อการคมนาคมขนส่งระหว่างจังหวัดและอำเภอ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีโรงงานแปรรูปมันสำปะหลังในพื้นที่อำเภอบ้านฉาง - มีลานมันรับซื้อในจังหวัดชลบุรี - ใกล้เขตนิคมอุตสาหกรรมและแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นโอกาสของสินค้าแปรรูป
	ปัญหา Pain point	<ul style="list-style-type: none"> - ดินเสื่อมโทรม จากการเพาะปลูกมาเป็นเวลานาน - โรคใบด่างมันสำปะหลัง พุ่มแจ้ ส่งผลต่อ ปริมาณ และคุณภาพผลผลิต - มีต้นทุนค่าเช่าหรือราคาที่ดินที่สูงขึ้น - ดินเป็นดินทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ อุ่นน้ำได้น้อย เสี่ยงขาดแคลนน้ำ - ขาดแคลนน้ำฝนและแหล่งน้ำธรรมชาติ - ภัยแล้งและน้ำขัง 	<ul style="list-style-type: none"> - โรงงานรับซื้อ แปรรูปมันสำปะหลังตั้งอยู่ใกล้พื้นที่อยู่อาศัย ในเขตเมือง ทำให้กลิ่นจากกระบวนการแปรรูป รบกวนผู้อยู่อาศัย 	<ul style="list-style-type: none"> - กำไรเกษตรกรลดลงจากปัญหาในพื้นที่ - เพิ่มต้นทุนในการปลูกใหม่ - เพิ่มภาระงานในการให้น้ำในช่วงแล้งของเกษตรกร
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์ความเหมาะสมของดินและทำแผนที่ธาตุอาหารรายแปลง - ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน เช่น ปอเทือง ปุ๋ยหมัก เป็นต้น - ขุดลอกแหล่งน้ำ/ฝายบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรและฟื้นฟูระบบนิเวศลำรางสาธารณะ - ใช้ Agri-Map เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - หาข้อตกลงระหว่างโรงงาน เกษตรกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - ใช้เทคโนโลยี เช่น การใช้รถและปั้มน้ำ โดรนแทนแรงงานคน 	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้ Smart Logistics เพื่อวางแผนเส้นทางขนส่งลดต้นทุน - วางแผนปฏิทินเพาะปลูกในแต่ละปี โดยการดูสภาพภูมิอากาศเป็นหลัก

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติคน	สถานการณ์ปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกรมีประสบการณ์ แต่ส่วนใหญ่เข้าสู่เป็นผู้สูงอายุ - ขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร - มีการรวมกลุ่มเป็นแปลงใหญ่ขึ้นสำหรับ (สมาชิก ๓๔ ราย) และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน - ใช้กลไกศูนย์เรียนรู้ (ศพก.) ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีลดต้นทุนการผลิต 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้รับซื้อในพื้นที่ ได้แก่ บริษัทไทยวา จำกัด และในพื้นที่ใกล้เคียง จำนวน ๒ จุด ได้แก่ ภูไท อำเภอบางละมุง และบริษัท ซอไฮยวัฒน์ อุตสาหกรรม จำกัด 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้รับซื้อ ได้แก่ บริษัทไทยวา จำกัด - ตั้งกลุ่มฯ ผลิตมันสำปะหลังแปรรูป Cassy Chips
	ปัญหา Pain point	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตรเนื่องจากปัญหาชายแดนไทย-กัมพูชา - การยอมรับเทคโนโลยีใหม่ในกลุ่มผู้สูงอายุ 	<ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกรรายย่อยมีอำนาจต่อรองราคาต่ำ - เงื่อนไขการขนย้ายสัลดจากโรงงานสู่เกษตรกรในการเอาไปทำปุ๋ยหมัก 	<ul style="list-style-type: none"> - โรงงานเป็นผู้กำหนดราคาที่รับซื้อ - บุคลากรไม่เพียงพอในการผลิตมันสำปะหลังแปรรูป Cassy Chips
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้"ปุ๋ยสั่งตัด" ตามค่าวิเคราะห์ดินเป็นรายบุคคล - หาแรงงานทดแทนจากกลุ่มวัยรุ่นต้องการทำอาชีพเสริม - สร้างทายาทมารับช่วงต่อ - เพิ่มจุดบริการในการลงทะเบียนแรงงานต่างด้าวในอำเภอ ขณะที่รอจากส่วนกลางมาเปิดลงทะเบียนเพื่อลดความเสี่ยงจากแรงงานผิดกฎหมาย - สร้างจิตสำนึก ถึงความสำคัญของการปรับปรุงดินแก่เกษตรกร - การใช้เทคโนโลยี เช่น โดรน มาช่วยในการพ่นยากำจัดแมลงศัตรูพืช เพื่อลดปัญหาด้านแรงงานและเวลา 	<ul style="list-style-type: none"> - ผ่อนปรนเงื่อนไขการขนย้ายสัลดจากโรงงานในพื้นที่ 	-
มิติสินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> - มันสำปะหลังที่ปลูกในพื้นที่ที่มีหลากหลายสายพันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ อิทิ ๑,๒,๓ , ระยะเวลา ๙ , KU๕๐ ,Waxy, 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการจำหน่ายในรูปแบบมันสำปะหลังสดส่งโรงงานแปรรูปเป็นมันเส้นส่งโรงงาน ราคา ๒.๕๐ บาท/ 	<ul style="list-style-type: none"> - จำหน่ายมันสำปะหลังสดให้โรงงาน เกิดเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปจาก

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
		เกษตรศาสตร์ ๕๐ และอื่นๆ - ผลผลิตเฉลี่ย ๓.๕ ตัน/ไร่ - ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย ๘,๖๕๐ บาท/ไร่	กก. ที่ แป้ง ๓๐ เปอร์เซ็นต์ (ข้อมูล ณ วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๙) และแปรรูปเพิ่มมูลค่าเป็น Cassy Chips	โรงงาน เช่น แป้งมันสำปะหลัง - มั่นทอดกรอบให้ผู้บริโภค กลุ่มเป้าหมายคือนิคมอุตสาหกรรมและแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่
	ปัญหา Pain point	- ต้นทุนการผลิตสูง - ไม่มีการคัดต้นพันธุ์มันสำปะหลังที่เป็นโรค มีเปอร์เซ็นต์แป้งต่ำ ขนาดผลผลิตเล็กกลง - สภาพอากาศส่งผลกระทบต่อผลผลิต เช่น คุณภาพผลผลิตไม่สม่ำเสมอ, หัวเน่าจากน้ำขัง - คุณภาพเปอร์เซ็นต์แป้งผันผวนตามอายุการเก็บเกี่ยว - ความเสี่ยงจากโรคใบด่างและเพลี้ยแป้ง	- โรงงานแปรรูปมันสำปะหลัง และจุดรับซื้อในพื้นที่ มีการคัดผลผลิตให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของโรงงาน - จุดรับซื้อมีน้อยและ ทำให้ไม่มีการแข่งขันให้ราคาเกษตรกรเลยไม่มีทางเลือกมากนักและต้องยอมขายในราคาที่ถูกกำหนดไว้	- มันสำปะหลังสดราคาจับซื้อหน้าโรงงานมีความผันผวน
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	- ใช้พันธุ์สะอาด (อิทธิ ๑-๓) และแช่ท่อนพันธุ์ด้วยสารเคมีก่อนปลูก - ปลูกพืชหมุนเวียน เช่น สับปะรด - ผสมแม่ปุ๋ยใช้เอง - ส่งเสริมการใช้พันธุ์มันสำปะหลังตามความเหมาะสมของพื้นที่ - สนับสนุนท่อนพันธุ์มันสำปะหลังสะอาดจากภาครัฐมากขึ้น - วางแผนการเพาะปลูกเพื่อหลีกเลี่ยงน้ำขัง	- เพิ่มพื้นที่รับซื้อผลผลิตในพื้นที่ - มีการประกันราคาของ มันสำปะหลัง ที่ ๓.๐๐ บาท ที่เปอร์เซ็นต์แป้ง ๒๕	-

บทที่ ๓

บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

ตารางที่ ๓๓ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรและฟื้นฟูระบบนิเวศลำรางสาธารณะ อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง
๒. ชื่อแผนงาน	แผนงานบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืน
๓. แนวทางการพัฒนา	การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่
๔. หลักการและเหตุผล	ลำรางสาธารณะในเขตอำเภอบ้านฉางหลายแห่งมีสภาพตื้นเขินจากตะกอนดิน วัชพืช และสิ่งปฏิกูล ทำให้ในช่วงฤดูฝนไม่สามารถระบายน้ำได้ทันจนเกิดน้ำ ท่วมขังในไร่นาสำปะหลัง (ส่งผลให้หัวมันเน่าเสีย) และในฤดูแล้งไม่มีแหล่งกัก เก็บน้ำต้นทุนสำหรับการเกษตร การลอกลำรางจึงจำเป็นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การส่งน้ำและระบายน้ำ
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑. เพื่อขุดลอกสิ่งกีดขวางทางน้ำและตะกอนดิน เพิ่มพื้นที่รับน้ำและระบายน้ำ ๒. เพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมขังพื้นที่เกษตรกรรมในช่วงฤดูน้ำหลาก ๓. เพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้ในการเกษตรอย่างทั่วถึงและเพียงพอตลอดปี
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	๑. ความยาวลำรางที่ได้รับการขุดลอกและปรับปรุง ไม่น้อยกว่า ๕ กิโลเมตร (รวมทุกตำบลในอำเภอ) ๒. อัตราการระบายน้ำในลำรางเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒๐% จากสภาพเดิม ๓. พื้นที่เกษตรกรรมได้รับประโยชน์ไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ไร่
๗. พื้นที่เป้าหมาย	ลำรางสาธารณะและทางน้ำเชื่อมต่อในเขตพื้นที่ ตำบลบ้านฉาง ตำบลสำนัก ท้อน และตำบลพลา อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง
๘. กิจกรรมหลัก	๑. สำรวจและออกแบบแนวเขตลำรางสาธารณะที่ตื้นเขิน ๒. ดำเนินการขุดลอกลำราง กำจัดวัชพืช และขนย้ายตะกอนดินออกจากทางน้ำ ๓. ก่อสร้างอาคารบังคับน้ำขนาดเล็ก หรือฝายชะลอน้ำในจุดที่เหมาะสมเพื่อกัก เก็บน้ำหลังฤดูฝน
๙. หน่วยงานดำเนินการ	สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนิน โครงการ	๒ ปี ระหว่าง ตุลาคม ๒๕๗๐ – กันยายน ๒๕๗๒
๑๑. งบประมาณ	๕๐๐,๐๐๐ บาท จากงบประมาณกรมส่งเสริมการเกษตร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
๑๒. ผลผลิต (Output)	๑. จุดเติมน้ำใต้ดิน (Recharge Well) กระจายในพื้นที่เกษตรกรรม ๒. ฐานข้อมูลระดับน้ำใต้ดินก่อนและหลังการทำโครงการ
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนิน โครงการ (Outcome)	ลดความสูญเสียผลผลิตทางการเกษตร (โดยเฉพาะมันสำปะหลัง) จากปัญหาน้ำ ท่วมขังร่องปลูก และเกษตรกรมีน้ำสำรองในการบำรุงพืชช่วงฝนทิ้งช่วง ทำให้ รายได้ต่อไร่คงที่และยั่งยืน

ตารางที่ ๓๔ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลังด้วยการปรับปรุงบำรุงดินและเทคโนโลยีการเกษตรแม่นยำ อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง
๒. ชื่อแผนงาน	แผนงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรอัจฉริยะ
๓. แนวทางการพัฒนา	ยกระดับผลิตภาพการผลิตภาคเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย
๔. หลักการและเหตุผล	พื้นที่อำเภอบ้านฉางมีการปลูกมันสำปะหลังอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ดินเสื่อมโทรม ธาตุอาหารในดินไม่สมดุล และมีต้นทุนการผลิตสูงถึง ๗,๑๖๐ บาท/ไร่ โดยเฉพาะค่าปุ๋ยและสารเคมี การปรับปรุงดินก่อนปลูกจะช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีเกินความจำเป็น และช่วยให้ต้นมันสำปะหลังแข็งแรงทนทานต่อโรคใบด่างและศัตรูพืชได้ดีขึ้น
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑. เพื่อปรับปรุงโครงสร้างดินและฟื้นฟูธาตุอาหารในดินให้เหมาะสมกับการปลูกมันสำปะหลัง ๒. เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร เป้าหมายกำไรมากกว่า ๑,๖๔๐ บาท/ไร่
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	๑. เกษตรกรในพื้นที่เข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า ๒๐๐ ราย ๒. ค่าวิเคราะห์ดินหลังปรับปรุงมีระดับอินทรีย์วัตถุ (OM) สูงขึ้นอย่างน้อย ๑๐% ๓. ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๕% จากเดิม
๗. พื้นที่เป้าหมาย	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในตำบลสำนักท้อน ตำบลพลลา และตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง
๘. กิจกรรมหลัก	๑. อบรมให้ความรู้เรื่องการวิเคราะห์ดินและการใช้ปุ๋ยโดโลไมต์/ปุ๋ยหมัก ๒. สาธิตการไถระเบิดดินดานและการปลูกพืชปุ๋ยสด (ปอเทือง) ก่อนฤดูการปลูกมันสำปะหลัง ๓. สนับสนุนปัจจัยการผลิตในการปรับปรุงดินตามค่าวิเคราะห์ดินรายแปลง
๙. หน่วยงานดำเนินการ	สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	ตุลาคม ๒๕๖๙ – กันยายน ๒๕๗๐
๑๑. งบประมาณ	งบประมาณ ๑๖๐,๐๐๐ บาท จากงบประมาณกรมส่งเสริมการเกษตร
๑๒. ผลผลิต (Output)	แปลงมันสำปะหลังที่ได้รับการปรับปรุงดินอย่างถูกวิธีจำนวน ๒๐๐ ไร่ และเกษตรกรมีความรู้ในการจัดการดินและปุ๋ยอย่างแม่นยำ
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตลดลงจากการใช้ปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพ และมีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืน ลดปัญหาการระบาดของโรคพืชจากความแข็งแรงของระบบรากและลำต้น

๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

ตารางที่ ๓๕ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
โครงการเพิ่ม ประสิทธิภาพการ ผลิตมันสำปะหลัง ด้วยการปรับปรุง บำรุงดินและ เทคโนโลยีการเกษตร แม่นยำ	- วิทยากร/ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม - วัสดุทำปุ๋ยหมัก - สถานที่อบรม - งบประมาณ สนับสนุน - เอกสารความรู้	๑. บรรยายให้ความรู้ การปรับปรุงบำรุงดิน ก่อนการเพาะปลูก ๒. จัดทำแปลงเรียนรู้	- เกษตรกรได้รับการ ปรับปรุงบำรุงดินก่อนการ เพาะปลูก - เกิดแปลงเรียนรู้ - เกษตรกรสามารถนำ ความรู้ที่ได้ไปบอกต่อได้	- เกษตรกรลดการใช้ ปุ๋ยเคมี - ต้นทุนการผลิตลดลง - ดินเริ่มมีความอุดม สมบูรณ์เพิ่มขึ้น	- ระบบการผลิตเกษตร ยั่งยืน - สิ่งแวดล้อมดีขึ้น - เกษตรกรมีรายได้ มั่นคงและสุขภาพดี	กรม ส่งเสริม การเกษตร	๒๕๗๐
โครงการบริหาร จัดการน้ำเพื่อ การเกษตรและฟื้นฟู ระบบนิเวศลำราง สาธารณะ อำเภอบ้าน ฉาง จังหวัด ระยอง	- เจ้าหน้าที่กรม ทรัพยากรน้ำ - ค่าวัสดุอุปกรณ์ และค่าแรงงาน - อุปกรณ์ เช่น รถขุด, เครื่องมือ วัดระดับน้ำ	๑. สำรวจจุดต้นเขิน ๒. ขุดลอกตะกอน และวัชพืช ๓. สร้างฝายชะลอน้ำ ขนาดเล็ก	- ลำรางสาธารณะและทาง ระบายน้ำเพื่อการเกษตรใน เขตพื้นที่เป้าหมาย (ต.สำนัก ท้อน, ต.พลา, ต.บ้านฉาง) ได้รับการขุดลอกลึกและ กว้างตามมาตรฐาน รวม ระยะทางไม่น้อยกว่า ๕ กม. - เกษตรกรมีแหล่งน้ำในการ ทำเกษตรเพิ่มมากขึ้น ร้อย ละ ๔๐	- ช่วงฤดูน้ำ พื้นที่ปลูก มันสำปะหลังและพืช สวน ไม่มีปัญหาน้ำท่วม ซังเกิน ๒๔ ชั่วโมง ลด อัตราการเน่าเสียของ หัวมันสำปะหลังได้ มากกว่า ๕๐% - ปริมาณน้ำสำรองในลำ รางเพิ่มขึ้น อีก ๓๐-๔๕ วัน	- เกษตรกรอำเภอบ้าน ฉางมีผลผลิตต่อไร่ที่คงที่ - พื้นที่การเกษตรที่มี ระบบระบายน้ำและ จัดการน้ำที่ดีมีมูลค่าเพิ่ม ขึ้น และมีความเสี่ยงใน การลงทุนต่ำลง จูงใจให้ เกิดการเกษตรมูลค่าสูง	กรม ส่งเสริม การเกษตร และ องค์กร ปกครอง ส่วน ท้องถิ่น	๒๕๗๐

ภาพประกอบ

บรรณานุกรม

ที่ว่าการอำเภอบ้านฉาง. (๒๕๖๙) แผนพัฒนาอำเภอ ๕ ปี (๒๕๖๖-๒๕๗๐) ฉบับทบทวน ปี พ.ศ. ๒๕๖๘
อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง.

Agri map. (๒๕๖๙) การบริหารจัดการเชิงรุก. <https://agri-map-online.moac.go.th/>.

กรมพัฒนาที่ดิน. (๒๕๖๙) กลุ่มชุดดิน. <https://dinonline.ldd.go.th/Default.aspx>.

กรมอุตุนิยมวิทยา. (๒๕๖๙) สภาพอากาศตลอดปีทุกแห่งบนโลก. <https://th.weatherspark.com/>.

กรมชลประทาน. (๒๕๖๙) โครงการชลประทาน ขนาดใหญ่และขนาดกลาง. <https://app.rid.go.th/reservoir/>.

กรมชลประทาน. (๒๕๖๙) โครงการชลประทาน ขนาดเล็ก. <http://dsit.rid.go.th/>.

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. (๒๕๖๙) บอน้ำบาดาล. <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/index.php>.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (๒๕๖๙) การปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร. <https://farmer.doae.go.th/>.

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านฉาง

สำนักงานปศุสัตว์อำเภอบ้านฉาง

สำนักงานประมงอำเภอบ้านฉาง

สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง

ชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอำเภอบ้านฉาง

คณะผู้จัดทำ

สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

เกษตรอำเภอ

นายชานน

ธนอมวงศ์

ผู้รวบรวม/จัดทำ

นางพรพิรุณ

มนตรี

นายพีรภาส

เทศดนตรี